

BiH: Reforma obrazovanja kao nemirno more

To što nam je reforma potrebna i što uveliko kasnimo s njom, ne daje nam pravo da reformišemo bilo kako i da, bez ozbiljne pripreme, tražimo od nastavnica i nastavnika da rade drugačije u učionici. Pišu: Nedim Krajišnik i Namir Ibrahimović

Reforma obrazovanja je važna i nužna. Ozbiljna sveobuhvatna reforma u BiH mnogo kasni. Propustili smo nekoliko prilika (uvođenje devetogodišnjeg obrazovanja 2003.; rezultati TIMSS 2007...) da to ozbiljno uradimo. Onda kada smo imali priliku, pristupali smo im laički, bez ozbiljnih podataka, rasprava, plana i na koncu strategija koje su morale biti popraćene smislenim reformama i praćenjima.

Nekoliko administrativnih jedinica u BiH, uz pomoć međunarodnih organizacija, radi na reformi obrazovnog sistema i to je pohvalno. Zapravo, svih ovih 25 i više godina stiče se utisak da je do kvalitetnog obrazovanja više stalo međunarodnim donatorima i nevladinim organizacijama, nego nadležnim obrazovnim vlastima.

Izlizana sintagma

To što nam je reforma potrebna i što uveliko kasnimo s njom, ne daje nam pravo da reformišemo bilo kako i da, bez ozbiljne pripreme i edukacije, tražimo od nastavnica i nastavnika da rade drugačije u učionici. Još veća je zabluda da prirodni razvoj i obrazovna paradigmatika transformacija može stati u neprirodne političke mandate.

Ako se pogleda unazad, sintagma „reforma obrazovanja” izlizana je od upotrebe, a ništa se ne reformiše; osim devalvacije samog školovanja i nastavničke profesije i brzog povratka na konformističke pozicije.

I dalje nam učenici uče napamet mnogo podataka, i dalje nastavnici u učionici posežu za dokazano nekorisnim metodama učenja i podučavanja, još uvijek je škola djeci nezanimljiva, dosadna i naporna; još uvijek je ocjena jedino sredstvo motivacije i prijetnje, još uvijek romantiziramo čitav sistem uzimajući za dokaze tek poneke individue za čije uspjehe na koncu nismo ni zaslužni. Još uvijek se čitav sistem i ljudi unutar njega patetično brane.

Nema reforme obrazovanja bez društvenog konsenzusa da nam je obrazovanje važno, da je najvažnije za budućnost i naše djece i nas; nema reforme obrazovanja dok ne shvatimo da mi sami, stručnjaci, profesionalci, edukatori kreiramo promjene; nema reforme obrazovanja bez opće obrazovanog i edukovanog nastavnika; nema obrazovanja bez vizije kako da djeci opet osmislimo školu.

Sada ni djeca, ni nastavnici, ni roditelji ne razumiju zašto škola postoji, osim da ocjenjuje i izdaje diplome. Kao takva više nije relevantna.

Zastarjeli udžbenici

Od svih administrativnih jedinica koje rade na reformi svog obrazovanja, najdalje je odmakao Kanton Sarajevo. Iz resornog ministarstva najavljuju da s novom školskom godinom u prvi i peti razred osnovne škole te prvi razred srednje škole primjenu predmetnih kurikuluma. Osim najave, više detalja nema iako školska godina samo što nije počela.

Predmetni kurikulumi, zasnovani na ishodima učenja, onako kako ih definira Zajednička jezgra nastavnih planova i programa (ZJNPP) za obrazovne sisteme u BiH, zahtijevaju potpunu promjenu paradigme učenja i podučavanja i taj korak nije lak. Nimalo ne pomaže što je, istovremeno dok najavljuje reformu, Ministarstvo odgoja i obrazovanja KS dalo četiri miliona KM (više od dva miliona eura) za zastarjele i loše udžbenike koji nikako ne mogu pomoći u promjeni obrazovne paradigme.

Zamislamo šta bi se sve s četiri miliona moglo uraditi na edukaciji nastavnica i nastavnika te izradi korisnih nastavnih materijala. Ne trebamo, ili možda trebamo, svakodnevno se podsjećati da je prema svim naučnim spoznajama, nastavnik ključna karika kvalitetnog obrazovanja.

Iako nam je reforma hitna, ponavljamo, ne trebamo žuriti; nema potrebe dodatno frustrirati učenike i nastavnike, nema potrebe reformirati nastavu dok to nije eksperimentalno provjereno u

odabranim učionicama; nema potrebe impresiju uzimati kao osnovu za procjenu da li reformišemo u dobrom pravcu ili ne i ne smije jedan projekat biti jedina edukacija, koju je imao dio nastavnika u KS i HNK, na kojoj se zasniva paradigmataska promjena u učionicama.

Pritom zanemarujemo godine neulaganja u kontinuirani profesionalni razvoj nastavnika. Svi veliki koncepti, uključujući i kurikulume zasnovane na ishodima, imaju smisla tek onda kada se materijalizuju u učionici.

Oslobađanje od mitova

Prije nego krenemo u reformu, trebamo se, mi nastavnice i nastavnici, osloboditi nekih mitova, uvriježenih aktivnosti koje radimo, a ne propitujemo: Škola nije jedino mjesto gdje dijete uči; nemaju sva djeca jednake preduvjete za školovanje; znanje koje dijete trenutno dobija u školi nije najvažnije znanje koje treba; škola je mnogo više od nastavnih predmeta i ocjena; ovakva struktura nastavnih predmeta nije zacementirana; nema "svetih znanja" koja se u javnoj školi ne dovode u pitanje; nastavnik ne zna sve i nije glavni u svojoj učionici; udžbenik nije jedini izvor za učenje; nastavnik nije tu da samo objašnjava, ispituje i ocjenjuje; sedmični raspored časova ne mora biti jednak u toku školske godine; čas ne mora trajati 45 minuta; nije nužno jedan nastavnik u odjeljenju; klupe nisu poredane u redove nasuprot katedri; test nije jedino mjerilo učeničkog napretka i povratna je informacija nastavniku koliko i učeniku, ideja nastavničke profesije nije aksiom koji se ne propituje...

Predlažemo da se ova školska, prva postpandemijska, godina iskoristi za učenje svih nas, da u pojedinim učionicama i pojedinim školama, uz dodatno finansiranje, probamo predmetne kurikulume, da svake sedmice imamo sesije na kojima razgovaramo o onome što radimo, da osmislimo ozbiljne višesedmične edukacije iz svih odgojno-obrazovnih područja, da se naučimo alatima izgradnje profesionalnih zajednica i zajednica za učenje i da se pripremimo za reformu u narednoj školskoj godini.

Važno je istrgnuti najvažniju društvenu oblast iz ralja politikanstva i mandata i vratiti je tamo gdje pripada, javnim intelektualcima, nastavnicima i društvu koje moramo iznova ubijediti u relevantnost i važnost obrazovanja.

Važno je i da se povezujemo, da nekoliko predstavnika, uposlenica i uposlenika zavoda (pedagoških i za školstvo) te Instituta bude u drugim dijelovima BiH i da se intenzivno prati šta se radi; da se ujednačavamo i ne trošimo resurse i energiju.

Nemirno more

Nijedan obrazovni sistem nije se reformisao tako što je neko došao sa strane, tako što se preuzeo nečiji model – svaki je to radio sam, uz pomoć svjetskih znanja i stručnjaka iz cijelog svijeta, tako što je osmislio i pokušavao, uz ogromnu podršku društva i uz značajno izdvajanje novca za obrazovanje iz budžeta.

Bojimo se da je Michael Fullan bio bezvremenski upravo kada je rekao da obrazovne reforme liče na nemirno more, na površini je burno i valovito, a ispod se u biti ništa i ne dešava. Ako obrazovanje gledamo iz političke uske, amaterske, trofejne perspektive onda će ova reforma biti valovita i burna, a ako je gledamo iz perspektive nauke, humanizma i zdravog razuma, naslućujemo još jedno mirno dno.

Nakon ovoga, vjerujemo da neće biti voljnih i motiviranih za bilo kakvu školu. Na kraju, obrazovanje ne poznaje reformu, ono je u stalnom procesu transformacije i unapređenja. Jedino takvo ima smisla.

Tekst prenesen sa: AL JAZEERA

Collections

Objava